

4.1 Dainuojamoji poezija ir bardai

1 užduotis. Remdamiesi žodynu ir enciklopedija (žr. *Naudingos nuorodos*), paaiškinkite, kas yra *bardas*.

Bardas –

Bardas ir poetas Domantas Razauskas.
www.dpoezija.lt nuotrauka

2 užduotis. Perskaitykite aktoriaus ir bardo Gedimino Storpirščio mintis iš knygos „Bardai: žodžiai ir natos“ ir atsakykite į klausimus.

Pavadinimas „dainuojamoji poezija“ gimė Lenkijoje, Mareko Grechutos lūpose, o dainų autorius ir atlikėjas Alfredas Kukaitis jį išvertė ir pasiūlė vartoti Lietuvoje. Šis pavadinimas prigijo tik tuomet, kai po ilgokų svarstymų taip į savo pasirodymus pradėjo kviesti ir garsiausias tuometis šio žanro atstovas Vytautas Kernagis. Tai atsitiko maždaug praeito amžiaus aštuntojo dešimtmečio vidury. Garsiausi to laiko dainų autoriai ir festivalių organizatoriai buvo Vytautas Kernagis ir Marijus Šnaras Vilniuje, Alfredas Kukaitis Alytuje, Virgis Stakėnas Šiauliuose ir kompozitorius Giedrius Kuprevičius Kaune.

Taigi iki XXI amžiaus Lietuvoje šis žanras buvo atpažįstamas kaip dainuojamoji poezija, o nuo XXI amžiaus pradžios atsirado papildinys – bardų muzika, per du dešimtmečius prigijęs žmonių sąmonėj. Kam gi to reikėjo? Jei autorius savo dainai renkasi poetų tekstus – prieštaros nėra. Ji atsiranda, kai šio žanro autoriai patys rašo tekstus savo dainoms (V. Kernagis, V. Stakėnas, S. Bareikis, D. Razauskas, S. Mykolaitis, A. Kaniava ir kiti).

Jei sutinkame, kad nepaprastai gausus ir turtingas mūsų liaudies dainų lobynas – seniausia dainuojamoji poezija, tai ir tinkamo žodžio verta paieškoti senesniuose laikuose. Žodis „bardas“ (lotyniškai – *bardus*, graikiškai – *bardos*), aptinkamas antikos ir romėnų rašytiniuose šaltiniuose, su įvairiais prasminiais pokyčiais atkeliavo iki XXI amžiaus. Pradžioje taip vadino keltų žynius, kurie po ilgų, 12–21 metus trukusių mokslų tarnavo karališkuosiuose dvaruose ar keliaudami po šalį ir pritardami sau instrumentu apdainuodavo įvairius svarbius dabarties ar praeities įvykius. Vėliau taip vadino keliaujančius ir dainuojančius poetus. Dabar Lietuvoje bardais vadinami dainuojamosios poezijos atlikėjai.

Klausimai

Pagal Gediminą Storpirštį „Dainuojamoji poezija ir bardai Lietuvoje: nuo ko viskas prasidėjo?“

1. Kaip ir kada pasklido pavadinimas *dainuojamoji poezija*?
2. Kada atsirado pavadinimas *bardų muzika*? Kodėl jo prireikė?
3. Ką žodis *bardas* reiškė anksčiau? Kokią reikšmę šis žodis įgijo vėliau?
4. Ką *bardas* reiškia dabar?

4.1 Dainuojamoji poezija ir bardai

3 užduotis. Perskaitykite tekstą apie dainuojamąją poeziją, bardus ir bendradarbiaudami atsakykite į klausimus, atlikite užduotis.

Popmuzikos koncertai neatsiejami nuo ryškiai apšviestų didelių scenų, įspūdingų kostiumų ir instrumentų gausos. Klausantis tokių atlikėjų daug svarbiau nei dainos žodžiai yra ritmas, didelis garsas, šou. Būtent todėl dainuojamoji poezija, pagrindinį dėmesį skirianti dainų žodžiams, dažnai vadinama populiariosios muzikos priešingybe. Kaip sakė jos pradininkas Lietuvoje Vytautas Kernagis: „Dainuojamoji poezija iš tiesų yra atsvara pigiems, iki koktumo nuvalkiotiems mūsų estradinių dainų žodžiams.“

Dainuojamosios poezijos atlikėjai vadinami bardais. Bardų dainomis dažniausiai tampa žymių lietuvių poetų kūriniai arba pačių bardų parašyti eilėraščiai. Muzikinis instrumentas (dažniausiai – gitara, rečiau – smuikas ar pianinas) pritaria, sukuria nuotaiką, kad klausytojas galėtų sutelkti visą dėmesį į žodžius. Atlikdami kūrinius, bardai derina dainavimą ir deklamavimą. Pagrindiniai šio žanro atstovai yra aktoriai arba aktorinių gabumų turintys muzikantai: Vytautas Kernagis, Kostas Smoriginas, Gediminas Storpirstis, Alina Orlova.

Bardų istorija siekia viduramžius – šie keliaujantys muzikantai deklamuodavo poeziją dvaruose ar aikštėse pritardami instrumentais. Lietuvoje dainuojamoji poezija gimė 7-ajame dešimtmetyje. Tuo metu šalis buvo okupuota sovietų. Atlikdami lietuvių poezijos ir tautosakos kūrinius, bardai klausytojams primindavo, kokia skambi yra lietuvių kalba, mūsų tapatybės pagrindas. Dainuojamosios poezijos pradininku laikomas V. Kernagis. 1966 m. jis įrašė dainą pagal simbolisto poeto Vinco Mykolaičio-Putino (1893–1967) eilėraštį „Margi sakalai“. Šis eilėraštis taip pat turi pasipriešinimo sovietams potekstę: margi sakalai palieka aptemusią žemę, kad žmonijai atneštų naują viltį, kurią simbolizuoja dangaus lelija. V. Kernagis iš viso sukūrė apie 200 dainų pagal savo ir poetų Sigitos Gedos, Marcelijaus Martinaičio, Juozo Erlicko eilėraščius. Būtent jis išgarsino M. Martinaičio „Kukučio balades“: juokingus, keistus eilėraščius apie Kikutį, kuris buvo nei žmogus, nei paukštis.

Šiandien dainuojamoji poezija jau nebesiekia priešintis valdžiai. Svarbiausias jos tikslas – leisti klausytojui pajusti poezijos ir muzikos galią. Dainuojamąją poeziją atlieka ir muzikos grupės: „Aktorių trio“, „Liūdni slibiniai“, „Baltos varnos“, „Kamanių šilelis“. Kasmet vyksta dainuojamosios poezijos festivaliai. Patys didžiausi – „Akacijų alėja“ Kulautuvoje, „Purpurinis vakaras“ Anykščiuose, tarptautinis „Tai – aš“ įvairiuose Lietuvos miestuose.

Pagal „Nei daina, nei eilėraštis – dainuojamoji poezija“ iš „Mokomės apie Lietuvą“

Aktoriai ir bardai Gediminas Storpirstis ir Ainis Storpirstis. G. Skaraitienės nuotrauka

Dainuojamosios poezijos pradininkas Vytautas Kernagis. S. Paukščio nuotrauka

Aktorius ir bardas Saulius Mykolaitis. www.myspace.com nuotrauka

4.1 Dainuojamoji poezija ir bardai

Klausimai ir užduotys

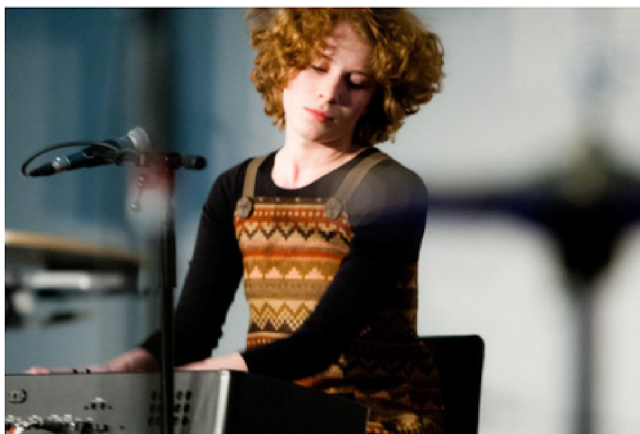
1. Kuo dainuojamoji poezija skiriasi nuo populiariosios muzikos?
2. Kaip vadinami dainuojamosios poezijos atlikėjai?
3. Kokie kūriniai tampa bardų dainomis?
4. Kokie muzikiniai instrumentai pasitelkiami atliekant dainas? Kokia šių instrumentų paskirtis?
5. Kokios dėmės siekia bardai, atlikdami muzikinius kūrinius?
6. Kas yra pagrindiniai dainuojamosios poezijos atlikėjai?
7. Kada dainuojamoji poezija ėmė plisti Lietuvoje?
8. Kokių tikslų siekė bardai, sovietmečiu atlikdami lietuvių poezijos ir tautosakos kūrinius?
9. Kas laikomas dainuojamosios poezijos pradininku Lietuvoje?
10. Kokią potekstę V. Mykoliaičio-Putino eilėraščiui „Margi sakalai“ suteikė V. Kernagis?
11. Kaip V. Kernagis susijęs su M. Martinaičio „Kukučio baladėmis“?
12. Kokią misiją sovietmečiu atliko dainuojamoji poezija?
13. Kokių tikslų šiais laikais turi dainuojamosios poezijos atlikėjai?
14. Kas dabar rodo dainuojamosios poezijos žanro gyvybingumą ir populiarumą?
15. Kokie didžiausi dainuojamosios poezijos festivaliai vyksta Lietuvoje? Kuris jų yra tarptautinis?

„Liūdni slibinai“. R. Šeškaičio nuotrauka

„Baltos varnos“. I. Avižinio nuotrauka

Alina Orlova. G. Skaraitienės nuotrauka

„Aktorių trio“. „Kas vyksta“ nuotrauka

4.1 Dainuojamoji poezija ir bardai

 4 uždutis. Perskaitykite bardų pasisakymus ir aptarkite, kokie dainuojamosios poezijos privalumai pabrėžiami.

S. Barasos nuotrauka

„Dainuojamoji poezija klausytojams perteikia ne konkrečias emocijas, muziką, tekstus, o tai, ką kiekvienas iš mūsų nori atsirinkti. Tad tai yra būtent tas žanras, kuriame žmonės randa save.“

Aktorius ir bardas Andrius Kaniava

„Žmonės išsilgę to, kas iš tiesų nuramina, sustiprina, kas pakelia nuotaiką. Daina jungia ir padeda, o kiekvienas laikas atneša šiek tiek kitokį dainų kalbėjimą. Muzika yra galimybė būti arčiau tiesos, pagarbos ir pažinimo. Mes turime išskirtinį kultūrinį palikimą, jį reikia pažinti, ir tuo pačiu galvoti apie dabartį – patiems rašyti savo istoriją.“

Aktorius ir bardas Gediminas Storpirstis

www.literaturairmenas.lt nuotrauka

„Dainuojamoji poezija yra graži tuo, kad nėra tiesiog muzikos žanras – ji skamba ir roko stiliumi, ir džiazu, folko, netgi fanko melodijomis. Tai tiesiog terminas, kuris apibrėžia grupes ir atlikėjus, kuriems svarbus tekstas.“

Aktorius ir bardas Mindaugas Ancevičius

„Kiekviena daina – tai žinutė. Neįmanoma suskaičiuoti, kiek intymių žinučių per tuos dešimt metų pasiekė žmones.“

Aktorius ir bardas Saulius Bareikis

J. Kubilienės nuotrauka

E. Genio nuotrauka

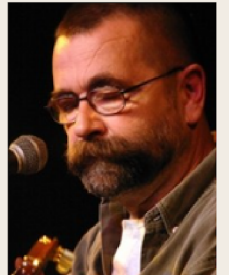
„Bardų dainos turtingos savo turiniu. Jos apie žmogiškumą, jausmus ir suvokimą, kodėl mes čia esam. Žmogus pilnas ne tik žinių, bet ir santykio su kitais, su visu pasauliu. Meilė kitam suteikia jėgų kurti, apie meilę verta rašyti ir dainuoti. Iš dainuojamosios poezijos galime daug išmokti, nes dabar pats metas prisiminti ir praplėsti tas žmogiškas vertybes.“

Aktorius ir bardas Giedrius Arbačiauskas

„Man visada svarbiau ištraukti melodiją iš paties teksto negu muzikai uždėt žodžius... Kad žodis įprasmintų muziką, o muzika padėtų suskambėti žodžiui...“

Pagaliau mūsų liaudies daina – kas gi, jei ne dainuojamoji poezija? Kažkuria dalimi dainuojamoji poezija iš tiesų yra atsvara pigiems, iki koktumo nuvalkiotiems mūsų estrados dainų žodžiams. Reikia visokios muzikos ir kuo ji įvairesnė – tuo geriau... Reikia, kad ne vien norėtum, bet ir turėtum ką pasakyti žmonėms...“

Aktorius ir bardas Vytautas Kernagis

www.purpurinisevakaras.lt
nuotrauka

Rašymui

A series of horizontal lines for writing, consisting of 20 evenly spaced lines across the page.